

Sygn. akt III AUa 1049/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

SSA Iwona Szybka

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 września 2017 r. w Ł.

sprawy **H. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.**

o prawo do emerytury

na skutek apelacji H. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 19 czerwca 2017 r. sygn. akt V U 345/17

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1049/17

UZASADNIENIE

Decyzją z 10 czerwca 2015 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił H. P. prawa do emerytury, gdyż wnioskodawca nie osiągnął powszechnego wieku emerytalnego, który w jego przypadku wynosi 65 lat i 9 miesięcy.

W odwołaniu od tej decyzji z dnia 7 lipca 2015 r. ubezpieczony wniósł o jej zmianę przez przyznanie prawa do emerytury. Na rozprawie H. P. wniósł o podjęcie wypłaty emerytury z dniem 18 stycznia 2015 r., kiedy to ukończył 65 lat. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 4 grudnia 2015 r. oddalił odwołanie, a zgłoszony na rozprawie wniosek w zakresie, w jakim zmierza do uzyskania wypłaty świadczenia dla osoby mającej ukończony podstawowy wiek emerytalny, w przypadku odwołującego wynoszący 65 lat i 9 miesięcy przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O..

W wyniku apelacji ubezpieczonego Sąd Apelacyjny w Łodzi uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Sąd drugiej instancji uznał, że istota sprawy nie została rozpoznana, ponieważ Sąd Okręgowy rozpoznał wniosek o podjęcie, z racji ukończenia powszechnego wieku emerytalnego, wypłaty emerytury, przyznanej wnioskodawcy od grudnia 2012 r. Tymczasem decyzja dotyczyła odmowy prawa do emerytury wiekowej, a nie odmowy podjęcia wypłaty emerytury przyznanej w obniżonym wieku. Z uwagi na fakt, iż H. P. twierdził w apelacji, że emeryturę „wcześniejszą” uzyskał na podstawie art. 46 ustawy o

emeryturach i rentach z FUS, i że w tej normie kryje się jego „prawo nabyte” do uzyskania emerytury powszechnej w wieku 65 lat, Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę na celowość ustalenia, na jakiej podstawie organ rentowy przyznał wnioskodawcy emeryturę w obniżonym wieku. Żadna z decyzji ZUS z 2013 r. takiej podstawy nie zawiera, powołano wyłącznie przepisy dotyczące ustalania wysokości świadczenia.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 19 czerwca 2017 r. odwołanie ubezpieczonego oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca, urodzony w dniu (...), w grudniu 2012 r. złożył wniosek o emeryturę. Liczył wtedy 62 lata i 11 miesięcy. H. P. wykazał okresy zatrudnienia: od 13 stycznia 1969 r. do 4 lutego 1975 r. w Kopalni (...), od 7 lutego 1975 r. do 30 kwietnia 1978 r. w (...), od 2 maja 1978 r. do 14 grudnia 2012 r. w (...). Decyzją z dnia 23 stycznia 2013 r. (później uchyloną) i decyzją z dnia 6 lutego 2013 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę od dnia 15 grudnia 2012 r. Świadczenie wyliczono w oparciu o art. 183 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, czyli 35 % emerytury obliczonej według art. 53 tej ustawy i 65 % emerytury obliczonej według art. 26 tej ustawy, a w drugim wariancie w oparciu o art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w całości. Organ rentowy ustalił dla wnioskodawcy obniżony wiek emerytalny, wynoszący 62 lata, z uwagi na wykonywanie pracy górniczej pod ziemią przez 6 lat. Obniżenie wieku emerytalnego obliczono od obowiązującego w 2012 r. powszechnego wieku emerytalnego dla mężczyzn, wynoszącego wtedy 65 lat. Świadczenie podlegało zawieszeniu wobec wysokości osiąganego przychodu i oświadczenia ubezpieczonego złożonego we wniosku o emeryturę, iż zamierza po przyznaniu emerytury osiągać przychód powodujący zawieszenie świadczenia.

Po przyznaniu emerytury H. P. w okresie od 17 grudnia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. nie osiągnął przychodu. W 2013 r. odwołujący pozostawał w zatrudnieniu osiągając rocznie przychód w wysokości 97.747,20 zł. ZUS w dniu 11 marca 2013 r. wydał decyzję o rozliczeniu przychodu stwierdzając, iż nie wywołał on skutków finansowych wobec zawieszenia wypłaty świadczenia. W 2014 r. H. P. osiągnął przychód z tytułu zatrudnienia wynoszący 96.677,00 zł. W decyzji z dnia 25 marca 2015 r. dokonano rozliczenia świadczenia stwierdzając, iż przychód uzasadnia zawieszenie świadczenia.

Decyzją z dnia 10 czerwca 2015 r. organ rentowy odmówił odwołującemu prawa do emerytury w wieku powszechnym, gdyż dla wnioskodawcy wiek ten wynosił 65 lat i 9 miesięcy, a więc odwołujący osiągnie go w dniu 18 października 2015 r. Powyższa decyzja jest w sporze.

Sąd ustalił nadto, że w toku postępowania decyzją z dnia 19 lutego 2016 r. ZUS wznowił ubezpieczonemu wypłatę emerytury od dnia 1 października 2015 r.

Czyniąc rozważania prawne Sąd Okręgowy wskazał, że w myśl art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, emerytura dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. przysługuje po osiągnięciu przez mężczyznę urodzonego w styczniu 1950 r. - 65 lat i 9 miesięcy. Powszechny wiek emerytalny dla odwołującego urodzonego w dniu (...) wynosi zatem 65 lat i 9 miesięcy. Wiek ten H. P. osiągnął w dniu 18 października 2015 r.

Decyzja organu rentowego z dnia 10 czerwca 2015 r. o odmowie przyznania emerytury w wieku powszechnym z powodu nieosiągnięcia tego wieku jest więc prawidłowa. Na wiek emerytalny nie ma wpływu okoliczność wcześniejszego przyznania emerytury w wieku obniżonym, czy to z uwagi na pracę w szczególnych warunkach, czy pracę górniczą pod ziemią.

H. P. w 2012 r. nabył prawo do w wieku obniżonym z uwagi na wykazanie 6. lat pracy pod ziemią. Emeryturę tę przyznano wnioskodawcy na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadczenie to przysługuje osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r. po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 39 (obniżony wiek z uwagi na pracę górniczą pod ziemią) i wskutek spełnienia w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 1999 r., warunków stażowych oraz nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego. Przyznanie tej emerytury nie miało wpływu na to, jaki jest dla danego ubezpieczonego powszechny wiek emerytalny. Dla odwołującego powszechny wiek emerytalny wynosi 65 lat i 9 miesięcy, który H. P. osiągnął w październiku 2015 r. Sąd wyjaśnił przy tym, że emerytura przewidziana w art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych to

emerytura wcześniejsza przyznawana z różnych powodów, także z powodu obniżenia wieku emerytalnego z powodu pracy górniczej pod ziemią. Świadczenie to przysługuje jednak osobom, które spełniły warunki do jego przyznania do dnia 31 grudnia 2008 r.

Dla odwołującego, urodzonego w dniu (...), powszechny wiek emerytalny zarówno w dacie wniosku o emeryturę, jak i w dacie spornej decyzji oraz w datach wszystkich wyroków zapadłych w sprawie, wynosi 65 lat i 9 miesięcy. Odwołujący wiek ten osiągnął w dniu 18 października 2015 r. Decyzja organu rentowego z dnia 10 czerwca 2015 r. jest więc prawidłowa, toteż odwołanie od niej Sąd Okręgowy oddalił jako bezzasadne na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od tego rozstrzygnięcia w całości wywiódł H. P., zastąpiony profesjonalnie, wnosząc o zmianę wyroku i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury od dnia 18 stycznia 2015 r. oraz o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Apelujący zarzucił wyrokowi naruszenie prawa materialnego, tj. art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązującego przed dniem 1 stycznia 2013 r., przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że odwołujący uzyskał prawo do powszechnej emerytury z osiągnięciem wieku emerytalnego wynoszącego 65 lat i 9 miesięcy, podczas gdy odwołujący wiek emerytalny osiągnął w dniu 18 października 2015 r., tj. w dacie 65 urodzin.

W uzasadnieniu apelujący wywiódł, że w dacie przyznania świadczenia w decyzją z dnia 23 stycznia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, obniżając wiek emerytalny o trzy lata z uwagi na pracę pod ziemią. Wiek emerytalny wynosił wówczas 65 lat. Jeśli więc w 2012 r. powszechny wiek emerytalny dla wnioskodawcy wynosił 65 lat, ubezpieczony nabył już uprawnienie do przejścia na emeryturę w wieku 65 lat, niezależnie od późniejszej zmian stanu prawnego. Odwołujący, decydując się na wcześniejszą emeryturę przed końcem 2012 r. i wiedząc już o zmianach w ustawie w postaci wydłużenia wieku emerytalnego (ustawa z 11 maja 2012 r.), był przekonany, że uprawnienie do emerytury wiekowej będzie mu przysługiwało w dniu 18 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy ponownie rozpatrując sprawę prawidłowo ustalił stan faktyczny oraz właściwie zastosował prawo materialne. Rozpoznał przy tym istotę sprawy, czyli orzekł o prawie do emerytury wnioskodawcy, badając legalność zaskarżonej decyzji na datę jej wydania. Trafnie Sąd uznał, że decyzja ta jest prawidłowa, ponieważ w dniu 10 czerwca 2015 r. H. P. nie był jeszcze uprawniony do emerytury w wieku powszechnym, gdyż wieku tego nie ukończył w dniu 18 stycznia 2015 r., tylko w dniu 18 października 2015 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił także, zgodnie z zaleceniami zawartymi w motywach wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21 lutego 2017 r., że wnioskodawca w grudniu 2012 r. nabył prawo do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383). Pozwoliło to na uporządkowanie stanu faktycznego i prawnego, a to w związku z brakiem podstawy prawnej w decyzji o przyznaniu prawa do emerytury oraz twierdzeniami ubezpieczonego, że uzyskał prawo do emerytury w obniżonym wieku na podstawie art. 46 tej ustawy. Nadto z akt emerytalnych wnioskodawcy wynika, że na dzień 1 stycznia 1999 r. nie legitymował się stażem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat. Zważyć należy, że możliwość nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej w takiej sytuacji była w orzecznictwie zagadnieniem kontrowersyjnym i dopiero w wyroku z dnia 12 stycznia 2017 r., II UK 566/15, Sąd Najwyższy, rozpatrując skargę kasacyjną Rzecznika Praw Obywatelskich, przedstawił przekonującą analizę prawną skonkludowaną wnioskiem, że aby nabyć, na podstawie art. 184 ustawy, prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 39, ubezpieczony, prócz innych przesłanek, do dnia 1 stycznia 1999 r. winien dysponować co najmniej pięcioletnim okresem pracy górniczej pod ziemią, nabycie emerytury na podstawie powołanych przepisów nie jest natomiast uzależnione od spełnienia przesłanki - wynoszącego na dzień 1 stycznia 1999 r. - 15 lat stażu pracy

w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (LEX nr 2209112). Oznacza to, że emerytura w obniżonym wieku została wnioskodawcy od dnia 15 grudnia 2012 r. przyznana na podstawie art. 184 w związku z art. 39 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ wylegitymował się okresem pracy górniczej pod ziemią w wymiarze 6 lat i 23 dni (w latach 1969-1975).

Słusznie też Sąd Okręgowy wyłożył ubezpieczonemu, że nie mógł on nabyć prawa do emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej. Przepis ów, poza tym, że dozwala na stosowanie art. 39 do osób urodzonych (...), a przed 1 stycznia 1969 r. (do których zalicza się także wnioskodawca), zawiera w punkcie 2. zapis, z którego wynika wprost, że wszystkie warunki konieczne do nabycia emerytury, a więc dotyczące stażu pracy i wieku, muszą być spełnione do dnia 31 grudnia 2008 r. Na dzień 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony spełnił jedynie wymagany warunek dotyczący stażu (w tym 5. letni kwalifikowany okres pracy górniczej), nie spełnił natomiast drugiego koniecznego warunku odnoszącego się do wieku, gdyż w tej dacie nie osiągnął wymaganego w jego sytuacji wieku emerytalnego, wynoszącego 62 lata (obniżonego o 3 lata, stosownie do okresu pracy górniczej). Skoro zatem ubezpieczony do 31 grudnia 2008 r. nie spełnił wszystkich warunków przewidzianych w art. 39 ustawy emerytalnej, a ziszczyły się one w 2012 r., to nie mógł uzyskać prawa do emerytury w oparciu o art. 46 tejże ustawy.

Ponieważ H. P. upatrywał swego „prawa nabytego” do emerytury w wieku powszechnym (65 lat) w regulacjach obowiązujących w 2012 r. należało ustalić, na jakiej podstawie przyznano mu emeryturę w obniżonym wieku. Żaden z tych przepisów oczywiście nie określa przesłanek nabycia prawa do emerytury tzw. wiekowej, jednakże art. 39 ustawy odwołuje się do powszechnego wieku emerytalnego. Do dnia 31 grudnia 2012 r. wiek ten wynosił dla mężczyzn 65 lat, zaś od dnia 1 stycznia 2013 r. wiek emerytalny odnosić należy do tego wieku, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3 ustawy. Poczynając od dnia 1 stycznia 2013 r. doszło do zróżnicowania wieku emerytalnego, w zależności od roku i kwartału urodzenia, a dotychczasowy 65 lat zachowany został jedynie w przypadku mężczyzn urodzonych w okresie do dnia 31 grudnia 1947 r. (art. 27 ust. 3 pkt 1). Wnioskodawca jest osobą urodzoną po 31 grudnia 1947 r. i jego powszechny wiek emerytalny od 1 stycznia 2013 r. uległ wydłużeniu. Chociaż więc po dniu 1 stycznia 2013 r. art. 39 ustawy emerytalnej (adresowany do mężczyzn urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r.) w dalszym ciągu pozwala na obniżenie wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3, to w przypadku ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., podlegający obniżeniu wiek emerytalny jest już według wieku, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b. Orzecznictwo wypowiedziało się stanowczo, że przyjęcie odmiennej wykładni prowadziłoby do nieuzasadnionego podwójnego uprzywilejowania niektórych ubezpieczonych, polegającego na możliwości skorzystania z uprawnienia do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym i jednocześnie z obniżenia wieku emerytalnego nieobowiązującego już dla tej grupy ubezpieczonych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 maja 2015 r., III AUa 585/14, LEX nr 1754169, wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 19 marca 2015 r., III AUa 448/14, LEX nr 1665125). Sąd Apelacyjny zapatrywania te podziela.

Jak zaznaczono wyżej, emerytura w obniżonym wieku i emerytura w wieku powszechnym to dwa różne świadczenia, o odmiennych przesłankach nabycia prawa do każdego z tych świadczeń. Wniosek emerytalny H. P., urodzonego w dniu (...) rozpoznany został decyzją z dnia 10 czerwca 2015 r. Zgodnie z ogólną zasadą stanowiącą, iż do stosunków prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie przepisów nowelizujących stosuje się prawo dotychczasowe (chyba że odmiennie stanowią przepisy przejściowe), a do stosunków prawnych powstałych po dniu wejścia w życie przepisów nowelizujących stosuje się prawo nowe, do wniosku o emeryturę z 2015 r. należy stosować nowe prawo określające powszechny wiek emerytalny, chyba że spełnienie przesłanek nastąpiłoby w poprzednim stanie prawnym. Zasadą obowiązującą na gruncie prawa do świadczeń emerytalno-rentowych jest bowiem reguła, iż nabycie prawa do emerytury lub renty następuje na podstawie stanu prawnego obowiązującego w dniu spełnienia wszystkich warunków wymaganych do jej nabycia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2015 r., I UK 225/14, OSNP 2016 nr 11, poz. 141). Stanowi o tym wprost art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. H. P. nie spełnił warunków do emerytury w wieku powszechnym do dnia 31 grudnia 2012 r. i brak jest podstaw, aby stosować do niego przepisy określające powszechny wiek emerytalny do tej daty, albowiem w dniu 31 grudnia 2012 r. miał 62 lata. Fakt obniżenia wówczas wieku emerytalnego na podstawie art. 39 ustawy nie ma wpływu na określenie powszechnego

wieku emerytalnego, wprowadzone ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2012 r. poz 637).

Dodać wypada, że Trybunał Konstytucyjny w motywach wyroku pełnego składu z dnia 7 maja 2014 r., K 43/12, dokonał szerokiej analizy zagadnienia ochrony praw nabytych, przypominając swój dotychczasowy dorobek, i stwierdził, że ustawa nowelizująca z 2012 r. zmieniła warunki nabycia prawa do emerytury dla tych wszystkich, którzy przed jej wejściem w życie praw tych nie nabyli. Podwyższenie wieku emerytalnego objęło więc osoby, które były w trakcie nabywania uprawnień emerytalnych (jak wnioskodawca). Trybunał dodał przy tym, że ustawodawca ma swobodę co do zmian warunków nabywania prawa do świadczeń emerytalnych (OTK-A 2014 nr 5, poz. 50).

Stwierdzając zatem, że apelacja jest całkowicie bezzasadna, ponieważ wnioskodawca nie osiągnął powszechnego wieku emerytalnego w dniu 10 stycznia 2015 r., Sąd Apelacyjny apelację ubezpieczonego oddalił z mocy art. 385 k.p.c.